

Kdo, když ne já?

Proč chce Andrej Babiš vrátet Česku ztracenou vizi budoucnosti

□ TOMÁŠ SACHER / KRESBA PAVEL REISENAUER

Stavební firmu prý vybíral na sedm kol. Večer před podpisem smlouvy s tou nejlevnější pak dal vítězi ještě jednou na výběr: buď sleví dalších pět milionů, nebo z vytožené zakázky nebude nic. „Do rána se rozmyslel a podepsal,“ usmívá se šlachovitý padesátník a pyšně se rozhlíží po areálu čerstvě zrekonstruované budovy v centru pražského předměstí Průhonice. Šéf potravinářského impéria Agrofert Andrej Babiš se má před místními opravdu čím chlubit: jejich někdejší fádni sokolovna dnes díky jeho investici slouží jako luxusní sportovní centrum a restaurace a – jak avizují jeho internetové stránky – cílem podniků je co nejlépe navázat na zdejší bohatou prvorepublikovou historii, kdy tu lidé společně „tužili těla a rozvíjeli zápal o kulturu“.

První republika je vůbec téma, které zdejšímu majiteli nedá spát. „Tahle země patřila k nejvyspělejším na světě,“ horlí mecenáš. „A potenciál tu pořád je.“ Podle muže poutajícího trvale pozornost jako jeden z nejdravějších a neúspěšnějších tuzemských byznysmenů je tu ale jedna zásadní potíž: dnešní politici už dávno ztratili jakékoli vize o lepší zemi a „český potenciál“ ve velkém rozkrádají.

Právě tehle Babišův vzkaz obletěl před pár dny celé Česko. V rozsáhlém rozhovoru pro Hospodářské noviny prohlásil, že Česko se změnilo v Palermu, v němž vládne mafie rozebírající státní majetek po miliardách. A do toho všeho je zapojena i policie a justice. „Mám v hlavě myšlenku nějakého celospolečenského fóra, které by se tomu všemu postavilo,“ sděluje v sokolovně Babiš svůj recept. A když se rozpovídá o detailech, člověk skoro cítí, že věci se pomalu dávají do pohybu.

Což je mimořádně zajímavé především proto, že právě Andrej Babiš je tím, kdo se ve zdejší korupci prolezlým prostředí léta pohyboval jako ryba ve vodě.

Čas na změnu

Více než dvě stovky chemických, potravinářských a zemědělských podniků, dvacet sedm tisíc zaměstnanců a více než pětadesát tisíc hektarů obdělávané půdy – Agrofert prostě nemá v Česku konkurenta.

„Kdy se vám to poštěstí, potkat se s někým jako já,“ říká Andrej Babiš hned v úvodu rozhovoru. „Jen tenhle týden možná koupím dvě firmy za čtyři miliardy,“ dodává a pohodlně se usazuje do židle.

Spokojenost s vlastním úspěchem by se dala krájet. „Od začátku chci být nejlepší. Z vysoké mám červený diplom a za výsledkem jdu i v byznysu, to je ostatně vidět,“ říká a rozkládá na stole brožurku s grafy nepřerušného růstu jeho firem v uplynulých osmnácti letech.

Minimálně stejně často jako své podnikatelské schopnosti přitom majitel Agrofertu zdůrazňuje, že žádný z dlouhé série úspěchů, na jejímž konci svítí podle některých žebříčků pozice druhého nejbo-

Jde Babišovi o znovuzískání vlivu, nebo jsme svědky „rockefellerovského“ obratu?

hatšího muže v zemi, jej zásadně nepoznamenal. „Podívejte se na moje sako, docela obyčejné. Vidíte tu někde bodyguardy? Já nějakým miliardářským manýrům nepodlehnu a ani nehodlám.“

Je to fakt: stejně jako bezbřehým sebevědomím je Andrej Babiš vyhlášen vcelku civilním vystupováním i mezi svými podřízenými a obchodními partnery. Ostatně jak sám říká, schopnost perfektně znát i tu nejnižší pozici v každé z vlastních firem je pro úspěch v byznysu klíčová.

Minimálně poslední týden však Babišův svět znamená mnohem víc než jen Agrofert. Zpráva o „překročení únosné míry korupce“ byla adresována celému Česku. A svým vyjádřením o tom, že se chce postavit do čela nové síly, která se

v Česku pokusí s nepravostmi zatočit, na sebe Babiš strhl dosud nebývalou pozornost.

Jeho vzkaz si lze vyložit z mnoha úhlů. Někdo v něm vidí především důkaz, že Babiše dobehla skutečnost, že už před časem ztratil spojence ve vysoké politice. Nabízí se i pragmatická úvaha o tom, že rozšířenost korupce v Česku neúnosným způsobem komplikuje život také jeho vlastním firmám. Anebo do třetice: logicky znějí i argumenty samotného Babiše, který už prý nechce pouze přihlížet tomu, jak se každoročně – a dodejme, že bez jeho vlivu – ztrácejí desítky miliard na neprůhledných dopravních či armádních zakázkách.

Jako jedna z mála velkých firem zůstává Agrofert ryze českou společností, a sto procent jejích daní tedy končí v aktuálně „rozkrádaném“ státním rozpočtu. „Každý život má zkrátka nějaký vývoj a já už v podnikání dosáhl všeho, co jsem chtěl. Nastal čas na nějakou novou výzvu,“ říká Babiš a je znát, že si svoji nejnovější roli užívá. „Na dnešek jsem spal dvě hodiny, jdu do toho naplno,“ pokračuje a připomíná mediální kolečko, kdy se během jediného týdne ocitl na titulní straně několika deníků, odpovídal v přímém přenosu na dotazy diváků České televize a jako celebrita se objevil i v talk show Jana Krause. „Bylo to jako lavina,“ poklepává na tušitý šanon před sebou. Jak tvrdí, většinou jde o vytištěné e-maily a dopisy vyjadřující podporu a díky za to, že to „konečně někdo řekl“.

A co má být?

„Samozřejmě ne všichni,“ vytahuje podnikatel pečlivě seřazené články z novin. „Tihle mě považují za starou strukturu. A že prý vlastně ani nejsem Čech, ale Slovák, co neumí pořádně mluvit. Tak mám mlčet,“ usklíbá se, rozkládá na stole některé z novinových reakcí a dodává, že každému z autorů sepsal osobní odpověď.

Důvod, proč na Babišově stole nepřistávají jen pozitivní reakce, je nad slunce jasný. Synovi vysoce postaveného socialistického diplomata zastupujícího Československo při OSN se ve „starých strukturách“ dostalo nejlepšího vzdělání

EX 20, 15

švýcarského gymnázia. Okamžitě po dokončení univerzity začal pracovat v Podniku zahraničního obchodu, tedy místě vyhrazeném pro přední komunistické prominenty a spolupracovníky StB. I dnes, když dojde řeč na tu dobu, vrací se Babišův důraz na to, jak důležité je jít si tvrdě za svým úspěchem. „Tohle byla nejsnazší cesta, jak se dostat do zahraničí, a to byl můj cíl,“ vysvětluje Babiš a doplňuje své přesvědčení o tom, že například StB, s jakou se v té době setkával, fungovala „standardně, jako třeba dnešní BIS“ a přes všechno „svinstvo“, které se teď s komunismem spojuje, se zapomíná na to, že se „alespoň tolik nekradlo“.

Označování komunistických agentů, jejichž jedinou pracovní agendou bylo šikanování spoluobčanů, za „standardní pracovníky“ vzbuzuje v pamětnících jejich systematického teroru úzkost. Kontroverze spojované se jménem Andrej Babiš ale sahají spíše do relativně nedávné minulosti. Především za doby tzv. opoziční smlouvy z let 1998–2002 a těsně po ní se Babišovo jméno stalo synonymem pro podezřelé napojení podnikatelských zájmů na politiku.

Prvním klíčovým slovem je privatizace, druhým Unipetrol. Pod tuto hlavičku politici nejprve sjednotili většinu chemických podniků v zemi (Spolanou či Synthesií počínaje a benzinkami Benzina konče), aby ji pak v roce 2002 prodali právě Babišově Agrofertu. Média tehdy marně upozorňovala na to, že firma má dost pravděpodobně vyšší cenu než vysoutěžených jedenáct miliard a že akcie vítězného uchazeče patří oficiálně neznámým švýcarským firmám. Spolu s ujišťováním, že jde o Babišovy spolužáky ze studií, připadlo chemické impérium právě jemu.

Babiš ale po několika měsících z privatizace nečekaně vycouval a celá scéna se opakovala ještě jednou za o stupeň podezřelějších okolností. Slovensko-český podnikatel byl v dalším kole opět klíčovým hráčem, když tentokrát u českých politiků prosadil svého spojence – polský PKN Orlen.

Babiš dnes nad anabází krčí rameny. „Lobboval jsem u politiků, a co má být? Nikdy nešlo o úplatky, ale o argumenty. Takovým kontaktům se ve vrcholném byznysu nevyhnete,“ říká. A podobné vysvětlení vztahuje i na jiné kauzy, jako byla například série soukromých schůzek se šéfem antimonopolního úřadu – v té době rozhodujícím právě o osudu Babišových firem.

Jednoduše řečeno: právě Babišem oblibené praktiky, kdy o klíčových obchodech a miliardových státních zakázkách nerozhodují transparentní a jasně dané postupy, ale lobbing a dohody se spřátelenými pod-

nikateli na soukromých schůzkách, teď Babišovi leží v žaludku, když hovoří o mobilizaci širokých společenských skupin.

Nejsme proti

Plán, který se v Babišově hlavě zrodil, prozatím nemá jasné kontury. Jeho autor hovoří o zapojení odborářů, nejrůznějších neziskovek či třeba ve světě uznávaných profesí, hasiči počínaje a vědci konče. Teprve společně diskuse těchto elit by následně měly přinést návrhy, jak situaci

Občanské fórum číslo dvě má být jen začátek. Ve hře je vznik nové politické strany či investice do médií.

v politice konkrétně zlepšit. Téma korupce má prý sloužit jen jako výkop. „Tahle země nemá perspektivu. Klíčové je pro mě, jak nás dostat z dluhů, a je tu řada dalších témat,“ vypočítává Andrej Babiš.

A někteří představitelé protikorupčních organizací na miliardářův „výkop“ už teď reagují vstřícně. „Jednoznačně to vítám a rád se budu společně akce účastnit,“ říká například podnikatel Karel Janeček, který v minulém roce založil Nadační fond proti korupci. „Jakkoli kontroverzně může byznysmen Babišova formátu působit, ve mně ten samotný krok vyvolává důvěru,“ vysvětluje Janeček. „Tím vystoupením si udělal hodně nepřátel, zřejmě tedy nemá co skrývat.“ „Nechám se překvapit, co z toho vzejde,“ říká pak například ředitel protikorupční organizace Oživení Štěpán Rattay. „A priori ale nejsem proti.“

Většina oslovených se shoduje v tom, že prozatímni „roztříštěné“ snahy o vytvoření tlaku na politiky skutečně selhávají a vytoužený účel tak světlí prostředky (a prostředníky). „Nepodpořil bych žádného usvědčeného zločince, tohle je z mého pohledu v pořádku,“ vytyčuje hranice Karel Janeček.

Otázkou zůstává, k jakému finálnímu cíli může Babišova iniciativa dojít. „Nemůžu to vyloučit,“ odpovídá její organizátor na otázku, zda by vzniklé fórum mohlo sloužit i jako základ pro novou politickou stranu. Právě v tom se přitom může skrý-

vat podstatný zádrhel. Přímé politické angažmá oslovené neziskovky odmítají, zapojit od začátku politiky zase nechce sám Babiš.

„Celé je to trochu utopické,“ říká Vladimír Kovář, šéf softwarové firmy Unicorn, který v prosinci 2009 ve známé kauze Českého statistického úřadu zveřejnil korupčnícké pozadí tamního výběrového řízení. „Fórum bez reálného vlivu je na nic, přitom jakmile něčeho konkrétního dosáhnete, chopí se toho oportunisti. Osobně vidím jedinou cestu v klasické politice, kdy ty korupční struktury postupně vymřou.“ A mírně skeptičti jsou nyní k možnosti mobilizovat národ k nějakému celospolečenskému vzepětí i politologové. „Češi jsou v tomto pohledu dosti pasivní. Přes veškerou kritičnost je typickou reakcí spíše stáhnutí se do soukromí,“ uvádí například Jan Červenka z pražského CVVM.

Plný Václavák

Babišovi bezpochyby komplikuje situaci i fakt, že se stejnou rétorikou vyrazil před posledními volbami do boje i následně odhalený účelový projekt v podobě strany Věci veřejné. „Tahle zkušenost diskredituje do značné míry všechny projekty pod hlavičkou jediného podnikatele, byť by byl jejich cíl sebeušlechtilější,“ míní Jan Červenka.

Právě osobnost samotného Babiše má přitom pro nové fórum zůstat klíčová. „Dostávám různé nabídky od lidí, kteří se chtějí na věci finančně podílet. Všechny odmítám. Za tu podporu by bezpochyby něco chtěli, já to chci ale udělat podle sebe,“ vysvětluje svůj přístup Andrej Babiš.

Co ono „podle sebe“ může znamenat, zatím nevíme. „Rozhlížím se po možných investicích do médií,“ připouští majitel Agrofertu jednu z dalších možných aktivit a nechává „bez komentáře“ otázku, zda již dosud skrytě nefinancuje některé existující projekty, jako například server Česká pozice. Právě to je totiž informace, jež mezi novináři už nějaký čas koluje a kterou nikdy nevyvrátili ani sami provozovatelé serveru.

Stejně obtížné lze odhadnout, nakolik je možné v případě Andreje Babiše hovořit o jakémsi „rockefellerovském obratu“, kdy se protřelý finančník na konci kariéry jednoduše rozhodne „konat dobro“. „Naposledy mě podpořil profesor František Janouch. Víte, co to je? Zakladatel Charty 77 volá Babišovi! Lidé ve mě vkládají důvěru,“ opakuje v průhonické sokolovně několikrát za večer její nový majitel. Jisté je, že jeho čerstvé ambice odpovídají dosavadnímu sebevědomí. „Důležité je teď oslovit co nejvíce lidí. Samozřejmě to nebude nic snadného,“ poklepává novinářům na blok. „Ale já nakonec ten Václavák zaplním. To si tam zapíšte.“